Zbirka odločb sodne prakse

SKLEP SODIŠČA (šesti senat)

z dne 6. maja 2020*

„Predhodno odločanje – Člen 99 Poslovnika Sodišča – Državne pomoči – Sklep Evropske komisije o razglasitvi sheme pomoči za združljivo z notranjim trgom – Nacionalna zakonodaja, ki izključuje možnost dodelitve pomoči iz naslova odobrene sheme v primeru nespoštovanja pogoja, ki v sklepu Komisije ni bil določen“

V združenih zadevah od C-415/19 do C-417/19,

katerih predmet so trije predlogi za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 267 PDEU, ki jih je vložilo Corte suprema di cassazione (kasacijsko sodišče, Italija) z odločbami z dne 4. decembra 2018, ki so na Sodišče prispele 28. maja 2019, v postopkih

Blumar SpA (C-415/19),

Roberto Abate SpA (C-416/19),

Commerciale Gicap SpA (C-417/19)

proti

Agenzia delle Entrate,

SODIŠČE (šesti senat),

v sestavi M. Safjan, predsednik senata, J.-C. Bonichot (poročevalec), predsednik prvega senata, in L. Bay Larsen, sodnik,

generalni pravobranilec: E. Tanchev,

sodni tajnik: A. Calot Escobar,

na podlagi pisnega postopka,

ob upoštevanju stališč, ki so jih predložili:

– za Blumar SpA in Commerciale Gicap SpA G. Mameli, R. Esposito in R. Altieri, avvocati,

– za italijansko vlado G. Palmieri, agentka, skupaj z G. De Socio, avvocato dello Stato,

– za Evropsko komisijo P. Stancanelli in F. Tomat, agenta,

* Jezik postopka: italijanščina.

na podlagi sklepa, sprejetega po opredelitvi generalnega pravobranilca, da bo v zadevi odločeno z obrazloženim sklepom v skladu s členom 99 Poslovnika Sodišča,

sprejema naslednji

Sklep

1 Predlogi za sprejetje predhodne odločbe se nanašajo na razlago člena 108(3) PDEU, načela sorazmernosti in Sklepa Komisije C(2008) 380 z dne 25. januarja 2008 „Državna pomoč št. 39/2007 – Italija – Davčni dobropis za nove naložbe na območjih z omejenimi možnostmi“ (v nadaljevanju: Sklep z dne 25. januarja 2008).

2 Ti predlogi so bili vloženi v okviru treh sporov med družbami Blumar SpA, Roberto Abate SpA in Commerciale Gicap SpA na eni strani ter Agenzia delle Entrate (davčna uprava, Italija) na drugi, ker je zadnjenavedena zavrnila odobritev davčnega dobropisa tem družbam v okviru sheme državne pomoči, odobrene s Sklepom z dne 25. januarja 2008.

Pravni okvir

Pravo Unije

3 Evropska komisija je s Sklepom z dne 25. januarja 2008 ugotovila, da je shema pomoči, uvedena z legge n. 296 contenente „Disposizioni per la formazione del bilancio annuale e pluriennale dello Stato (legge finanziaria 2007)“ (zakon št. 296 o oblikovanju letnega in večletnega državnega proračuna (finančni zakon 2007)“ z dne 27. decembra 2006 (redni dodatek h GURI št. 299 z dne 27. decembra 2006; v nadaljevanju: zakon št. 296/2006), ki uvaja davčni dobropis za nakup proizvodnih sredstev, namenjenih proizvodnim obratom na nekaterih območjih južne Italije (v nadaljevanju: zadevni davčni dobropis), združljiva s skupnim trgom v skladu s členom 87(3)(a) in (c) ES.

Italijansko pravo

4 Zadevni davčni dobropis je bil uveden z odstavki od 271 do 279 edinega člena zakona št. 296/2006, in sicer od davčnega obdobja, ki sledi obdobju, ki je v teku 31. decembra 2006, do konca davčnega obdobja, ki je v teku 31. decembra 2013.

5 Določbe odstavka 1223 edinega člena tega zakona so bile razveljavljene, vendar so bile dobesedno povzete v členu 16a(11) legge n. 11 che reca norme generali sulla partecipazione dell’Italia al processo normativo dell’Unione europea e sulle procedure di esecuzione degli obblighi comunitari (zakon št. 11 o splošnih določbah o sodelovanju Italije v zakonodajnem postopku Evropske unije in o postopkih za izvajanje obveznosti Skupnosti) z dne 4. februarja 2005 (GURI št. 37 z dne 15. februarja 2005; v nadaljevanju: zakon št. 11/2005). V skladu s temi določbami:

„Prejemniki pomoči iz člena 87 ES lahko te ugodnosti izkoristijo samo, če v skladu s členom 47 enotnega besedila decreto del Presidente della Repubblica n. 445 (uredba predsednika republike št. 445) z dne 28. decembra 2000 [(redni dodatek h GURI št. 42 z dne 20. februarja 2001)] in na način, določen z uredbo predsednika sveta ministrov, ki se objavi v Gazzetta ufficiale (uradni list), izjavijo, da ne spadajo med prejemnike, ki so prejeli pomoči, ki jih je Evropska komisija razglasila za nezakonite ali nezdružljive in ki so navedene v uredbi iz tega odstavka, ter teh pomoči niso vrnili ali naložili na blokiran račun.“

6 Decreto del Presidente del Consiglio dei ministri (uredba predsednika sveta ministrov) z dne 23. maja 2007 (GURI št. 160 z dne 12. julija 2007) ureja način, kako mora biti pripravljena izjava, „ki nadomešča notarski zapis“, iz prejšnje točke (v nadaljevanju: častna izjava). Člen 4(1) te uredbe določa, da se ta izjava „nanaša na pomoči, za katere je Evropska komisija odredila vračilo na podlagi teh odločb:

(a) Odločbe Komisije […] z dne 11. maja 1999 o shemah pomoči, ki jih izvaja Italija in se nanašajo na ukrepe za zaposlovanje, v obliki ugodnosti, dodeljenih v zvezi s sklenitvijo pogodb o poklicnem usposabljanju in zaposlitvi […]

(b) Odločbe Komisije […] z dne 5. junija 2002 o državni pomoči, ki jo je Italija v obliki davčnih oprostitev in posojil pod ugodnejšimi pogoji dodelila javnim storitvenim podjetjem v večinski javni lasti […]

(c) Odločbe Komisije […] z dne 30. marca 2004 o programu državne pomoči, ki ga izvaja Italija in ki zadeva nujne odredbe glede zaposlovanja […]

(d) Odločbe Komisije […] z dne 20. oktobra 2004 o shemi pomoči, ki jo je Italija izvajala v korist podjetij, ki so vlagala v občine, prizadete od naravnih nesreč v letu 2002 […]“

7 Člen 2 decreto legge n. 97 (uredba-zakon št. 97) z dne 3. junija 2008, ki je bil spremenjen in preoblikovan v zakon z legge n. 129 (zakon št. 129) z dne 2. avgusta 2008 (GURI št. 180 z dne 2. avgusta 2008), določa zgornje meje sredstev, ki so na voljo za različna leta, ko se pomoč uporablja, in ureja postopek dostopa do zadevnega davčnega dobropisa, pri čemer za naložbene projekte, ki so se na dan začetka veljavnosti te uredbe-zakona že začeli izvajati, zlasti določa obveznost za zainteresirane osebe, da davčni upravi v določenem roku predložijo obrazec, ki velja kot „rezervacija pravice“ do koriščenja davčnega dobropisa, sicer ta ni na voljo.

Spori o glavni stvari, vprašanje za predhodno odločanje in postopek pred Sodiščem

8 Dejanska stanja v postopkih v glavni stvari so v zadevah od C-415/19 do C-417/19 smiselno enaka. Povzeti jih je mogoče, kot sledi.

9 Tožeče stranke v postopkih v glavni stvari so pri davčni upravi zaprosile za možnost koriščenja zadevnega davčnega dobropisa.

10 Davčna uprava je zavrnila njihove prošnje z obrazložitvijo, da jim niso priložile častnih izjav.

11 Tožbe, ki so jih tožeče stranke vložile zoper te odločbe, so bile zavrnjene tako na prvi stopnji in na pritožbeni stopnji.

12 V okviru svojih pritožb pred predložitvenim sodiščem, ki je Corte suprema di cassazione (kasacijsko sodišče, Italija), so navedene tožeče stranke zatrjevale kršitev člena 108(3) PDEU, Sklepa z dne 25. januarja 2008 in načela sorazmernosti.

13 Predložitveno sodišče se sprašuje, ali je italijanska zakonodaja iz postopka v glavni stvari v skladu s pravom Unije, ker je, prvič, dodelitev zadevnega davčnega dobropisa mogoče zavrniti že zgolj zato, ker je prosilec prejel pomoč, ki jo je Komisija razglasila za nezdružljivo z notranjim trgom, ne da bi bilo to pogojeno s prejemom formalne odredbe o vračilu, in ker, drugič, ne gre zgolj za odlog izplačila nove pomoči, temveč za njeno dokončno zavrnitev. V zvezi s tem se predložitveno sodišče sprašuje tudi o skladnosti nacionalnega prava z načelom sorazmernosti.

14 V teh okoliščinah je Corte suprema di cassazione (vrhovno kasacijsko sodišče) prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo to vprašanje:

„Ali sta odstavek 1223 edinega člena zakona [št. 296/2006] (zdaj člen 16a(11) zakona št. [11/2005]) in uredba predsednika sveta ministrov z dne 23. maja 2007 glede na člen 108(3) PDEU, katerega razlaga je podana v [sodbi z dne 15. maja 1997, TWD/Komisija (C-355/95 P, EU:C:1997:241)], Sklep [z dne 25. januarja 2008] ter načelo sorazmernosti [iz prava Unije], v skladu s pravom [Unije]?“

15 Predsednik Sodišča je s sklepom z dne 28. junija 2019 zadeve od C-415/19 do C-417/19 združil za pisni postopek in izdajo sodbe.

Vprašanje za predhodno odločanje

16 Če je iz sodne prakse mogoče jasno sklepati, kakšen je odgovor na vprašanje za predhodno odločanje, ali če ta odgovor ne dopušča nobenega razumnega dvoma, lahko Sodišče na podlagi člena 99 svojega poslovnika na predlog sodnika poročevalca in po opredelitvi generalnega pravobranilca kadar koli odloči z obrazloženim sklepom.

17 To določbo je treba uporabiti v obravnavanih zadevah.

18 Predložitveno sodišče s svojim vprašanjem v bistvu sprašuje, ali je treba člen 108(3) PDEU, Sklep z dne 25. januarja 2008 in načelo sorazmernosti razlagati tako, da nasprotujejo zakonodaji države članice, v skladu s katero je dodelitev državne pomoči na podlagi sheme pomoči, ki jo je uvedla ta država članica in ki je bila odobrena z navedenim sklepom, pogojena z izjavo vlagatelja prošnje, da ni prejel pomoči, ki jih je Komisija štela za nezakonite in nezdružljive, ki jih ni vrnil ali naložil na blokiran račun, čeprav od njega ni bilo zahtevano vračilo in ne glede na to, da navedeni sklep izrecno ne določa take zahteve.

19 Iz sodne prakse Sodišča, ki izhaja iz sodbe z dne 15. maja 1997, TWD/Komisija (C-355/95 P, EU:C:1997:241), na katero se predložitveno sodišče sklicuje v predložitvenih odločbah in vprašanju, izhaja, da lahko Komisija izplačilo nove pomoči pogojuje z vračilom pomoči, ki so bile razglašene za nezakonite in nezdružljive z notranjim trgom. Sodišče je namreč razsodilo, da je Komisija po eni strani pristojna za upoštevanje morebitnega skupnega učinka nepovrnjenih prejšnjih nezakonitih pomoči in novih pomoči, po drugi strani pa lahko ugotovi združljivost novih pomoči z notranjim trgom le, če ji dokazi, ki jih ima na voljo, dovoljujejo takšen sklep (glej v tem smislu sklep z dne 21. januarja 2010, Iride in Iride Energia/Komisija, C-150/09 P, neobjavljen, EU:C:2010:34, točka 70).

20 V obravnavani zadevi iz spisa, ki je bil predložen Sodišču, izhaja, da je Komisija v Sklepu z dne 25. januarja 2008 upoštevala, da se v skladu z nacionalno zakonodajo iz postopka v glavni stvari dodelitev zadevnega davčnega dobropisa zavrne prosilcu, ki je prejel pomoč, ki jo je Komisija razglasila za nezakonito in nezdružljivo, če je bilo zahtevano njeno vračilo, vendar pomoč ni bila vrnjena ali naložena na blokiran račun.

21 Ugotoviti je treba, da ta nacionalna zakonodaja, čeprav je njen namen zagotoviti spoštovanje pogojev, ki jih je Sodišče navedlo v sodbi z dne 15. maja 1997, TWD/Komisija (C-355/95 P, EU:C:1997:241), vseeno določa strožje pogoje, saj določa zavrnitev izplačila državne pomoči že zgolj zato, ker prosilec ni predložil častne izjave, ne glede na to, ali je dejansko prejel pomoč, ki je bila razglašena za nezakonito in nezdružljivo, oziroma ali je bilo, odvisno od primera, zahtevano vračilo te pomoči, ki naj bi jo prejel.

22 Vendar taka zahteva ne vpliva na obveznosti, navedene v tej sodbi, niti ne spreminja sheme pomoči, ki je bila odobrena s Sklepom z dne 25. januarja 2008. Zato ni možno, da bi se zaradi nje pojavil dvom o združljivosti te sheme z notranjim trgom, in torej ni mogoče šteti, da je v nasprotju z navedenim sklepom.

23 Poleg tega, kot trdi Komisija v pisnih stališčih, čeprav člen 108(3) PDEU državam članicam nalaga, da morajo Komisijo obvestiti o svojih načrtih na področju državnih pomoči, preden jih začnejo izvajati, pa jih, nasprotno, ne zavezuje k dodelitvi pomoči, čeprav ta spada v okvir sheme pomoči, ki je bila odobrena s sklepom te institucije. Edini cilj in učinek takega sklepa je odobritev sheme pomoči s tem, da jo razglasi za združljivo z notranjim trgom, ne pa naložitev te sheme zadevni državi članici (glej v tem smislu sodbi z dne 20. novembra 2008, Foselev Sud-Ouest, C-18/08, EU:C:2008:647, točka 16, in z dne 20. maja 2010, Todaro Nunziatina & C., C-138/09, EU:C:2010:291, točka 52, ter sklep z dne 30. maja 2018, Yanchev, C-481/17, neobjavljen, EU:C:2018:352, točka 22).

24 Zato sklep Komisije o odobritvi sheme državnih pomoči ne nasprotuje temu, da zadevna država članica zavrne dodelitev pomoči iz te sheme (glej v tem smislu sklep z dne 30. maja 2018, Yanchev, C-481/17, neobjavljen, EU:C:2018:352, točka 22).

25 V obravnavani zadevi tudi dejstvo, da je zavrnitev dodelitve zadevnega davčnega dobropisa zaradi neobstoja častne izjave ob upoštevanju vzpostavljenega sistema obravnave prošenj in določenega najvišjega zneska razpoložljivih sredstev dokončna, ne more omajati zgornjih preudarkov.

26 V teh okoliščinah tudi ni mogoče šteti, da je taka zahteva v nasprotju z načelom sorazmernosti.

27 Zato je treba na vprašanje za predhodno odločanje odgovoriti, da je treba člen 108(3) PDEU, Sklep z dne 25. januarja 2008 in načelo sorazmernosti razlagati tako, da ne nasprotujejo zakonodaji države članice, v skladu s katero je dodelitev pomoči na podlagi sheme pomoči, ki jo je uvedla ta država članica in ki je bila odobrena z navedenim sklepom, pogojena z izjavo vlagatelja prošnje, da ni prejel pomoči, ki jih je Komisija razglasila za nezakonite in nezdružljive, ki jih ni vrnil ali naložil na blokiran račun, čeprav od njega ni bilo zahtevano vračilo in ne glede na to, da navedeni sklep ne določa take zahteve.

Stroški

28 Ker je ta postopek za stranke v postopku v glavni stvari ena od stopenj v postopku pred predložitvenim sodiščem, to odloči o stroških. Stroški za predložitev stališč Sodišču, ki niso stroški omenjenih strank, se ne povrnejo.

Iz teh razlogov je Sodišče (šesti senat) razsodilo:

Člen 108(3) PDEU, Sklep Komisije C(2008) 380 z dne 25. januarja 2008 „Državna pomoč št. 39/2007 – Italija – Davčni dobropis za nove naložbe na območjih z omejenimi možnostmi“ in načelo sorazmernosti je treba razlagati tako, da ne nasprotujejo zakonodaji države članice, v skladu s katero je dodelitev pomoči na podlagi sheme pomoči, ki jo je uvedla ta država članica in ki je bila odobrena z navedenim sklepom, pogojena z izjavo vlagatelja prošnje, da ni prejel pomoči, ki jih je Evropska komisija razglasila za nezakonite in nezdružljive, ki jih ni vrnil ali naložil na blokiran račun, čeprav od njega ni bilo zahtevano vračilo in ne glede na to, da navedeni sklep ne določa take zahteve.

Podpisi